

# BOJOVÁ ČINNOST RVD V HORSKÉM A ZALESNĚNÉM TERÉNU

V článku chci uvést svůj názor na některé zásadní otázky použití RVD při překrytí státní hranice v horském a zalesněném terénu. Přitom vycházím ze zkušeností z různých cvičení a zejména z velitelsko-štábního cvičení NEUTRON.

## Úkoly raketového vojska a dělostřelectva

Veškerá organizace palebné činnosti přiděleného dělostřelectva pro překrytí státní hranice musí sledovat a plně zabezpečovat cíle překrytí — zabezpečit udržení výhodných čar pro rozvinutí vlastních vojsk a zabezpečit bojovou činnost jednotek překrytí po celou dobu, která je nutná k přesunu a zasazení hlavních sil.

Plnění těchto úkolů budou v podmínkách horského a zalesněného terénu ovlivňovat především tyto okolnosti:

- situace a podmínky přechodu z bojového poplachu k zaujetí předpokládané sestavy pro překrytí státní hranice,
- množství dělostřelectva a povolená spotřeba munice,
- schopnosti velitelů a štábů úspěšně využít vlastností terénu v příhraničním pásmu,
- charakter bojové činnosti nepřítele.

Dělostřelectvo bude plnit tyto hlavní palebné úkoly:

- umlčovat a ničit taktické prostředky jaderného napadení,
- umlčovat a ničit nepřátelské obrněné cíle na přístupech ke státní hranici,
- umlčovat a ničit nepřátelské dělostřelecké, minometné a protiletadlové baterie, radiotechnické prostředky průzkumu, řízení a velení,

- umlčovat živou sílu a palebné prostředky předsunutých odřadů před přechody státní hranice,
- podporovat boj jednotek Pohraniční stráže a předsunutých odřadů,
- zabráňovat nepříteli v pronikání na naše území, k přednímu okraji obranného pásma i v jeho hloubce,
- vést boj s nepřátelskými obrněnými cíli před obranným pásmem i v jeho hloubce,
- přehrazovat palbou mezery mezi jednotkami,
- zabezpečovat plánované i neplánované protizteče vlastních jednotek.

Tyto úkoly bude dělostřelectvo plnit všemi druhy paleb (daleká palebná napadení, soustředění palby, přehradné palby apod.) ze zakrytých palebných postavení palbami jednotlivých baterií, oddílů i dělostřeleckých skupin.

Při plnění těchto úkolů významnou úlohu a místo zaujímá vedení palby z odkrytých palebných postavení přímou střelbou na palebné prostředky a živou sílu a **zejména při boji s obrněnými cíli a tanky nepřítele**. Jde především o její relativně vysokou účinnost a malou spotřebu střeliva. Právě charakter horského a zalesněného terénu v přihraničním pásmu umožňuje vést přímé střelby.

Právě z úkolů vyplývá význam a místo správné funkce palebného systému v podmínkách příkrytí státní hranice, ve kterém základ tvoří palba dělostřelectva a údery letectva. Včasná pohotovost a připravenost tohoto systému limituje pohotovost příkrytí státní hranice. Proto musíme palebnou činnost dělostřelectva organizovat tak, aby

- byla zahájena v co nejkratší době, s požadovaným počtem sil a prostředků, přesností a v plánovaném prostoru,
- probíhala hospodárně s využitím vlastností vyčleněných prostředků, terénu a povětrnostních podmínek,
- neprozradila bojovou sestavu a celý palebný systém,
- byla sladěna s činností jednotek Pohraniční stráže, vševojskových jednotek příkrytí a letectva.

Úkolem raketových útvarů a svazků v období bojové činnosti vojsk při příkrytí státní hranice je učinit veškerá opatření, která zabezpečují dosažení pohotovosti k uskutečnění prvního jaderného úderu v co nejkratší době.

### **Plánování bojového použití raketového vojska a dělostřelectva**

Při plánování bojové činnosti RVD by měli jak vševojskoví velitelé a štáby, tak i velitelé a štáby RVD na všech stupních (front, armáda, divize) respektovat zejména tyto důležité zásady:

- příkrytí státní hranice není samostatným druhem bojové činnosti, ale je součástí operace (boje), kterou plánujeme již v míru,
- při plánování vyčlenit takové síly a prostředky, které zabezpečí splnění obecného cíle příkrytí státní hranice,
- dokumentace musí zabezpečovat, aby vykonavatelé plnili úkoly jednoznačně a rychle.

Rozhodujícím činitelem, který ovlivňuje plánování bojové činnosti RVD, je náčelník RVD. Ten na základě rozhodnutí velitele a po rekognoskaci v terénu určí (kromě jiného) síly a prostředky RVD a způsob plnění úkolů při příkrytí státní hranice. Pak přistoupí k vlastnímu plánování. Dokument, který zpracuje, je součástí Plánu bojového použití RVD v operaci a může jej

nazvat analogicky s vševojskovým dokumentem „Plán přípravy a zaujetí výchozího položení pro útok RVD frontu“.

Z tohoto plánu pak zpracuje výpisy a nařízení pro náčelníky oddělení raketového vojska a dělostřelectva armád. Dále zpracuje potřebnou dokumentaci pro frontové prostředky, předpokládá-li je při překrytí státní hranice použít.

Obdobně bude plánovat i náčelník oddělení raketového vojska a dělostřelectva armády. Posledním a důležitým stupněm při plánování bojové činnosti RVD pro překrytí státní hranice je náčelník dělostřelectva divize. Ten plánuje veškerou činnost raketového útvaru a dělostřelectva velmi podrobně a zcela konkrétně do nejmenších jednotek. Přitom musí využít všech podmínek, které poskytuje horský a zalesněný terén v příhraničním pásmu.

Náčelník dělostřelectva má zpracovat potřebnou dokumentaci pro své podřízené tak, aby svým obsahem zabezpečila všem vykonavatelům jasné a včasné splnění úkolů.

Při plánování bojového použití RVD na všech stupních budeme věnovat zvláštní pozornost těmto otázkám:

- stanovení potřeby dělostřelectva pro střelbu ze zakrytých palebných postavení,

- stanovení potřeby PT prostředků pro boj s tanky a obrněnými cíli,

- vhodnému rozdělení a uskupení dělostřelectva,

- určení časových možností RVD k plnění stanovených úkolů.

Přitom potřeba dělostřelectva musí být taková, aby zabezpečila splnění úkolů překrytí.

Dále vycházíme z toho, že v horském a zalesněném terénu půjde o obranu na směrech, tj. o obranu opěrných bodů rot, popřípadě praporečnic rajónů obrany. Hlavní úsilí vševojskových jednotek bude soustředěno na udržení důležitých přechodů, kterých je omezený počet.

Proto veškeré kalkulace dělostřelectva a plánování jeho bojového použití musí směřovat k zabezpečení těchto směrů (přechodů) formou decentralizace velení dělostřelectva. Každý z těchto směrů posílíme dělostřelectvem tak, aby byl schopen samostatně řešit stanovené úkoly. Tzn., že budeme posilovat vševoj. kové jednotky rotou počínaje.

Výhodné zde bude používat minomety a houfnice a méně výhodné bude použití kanónů pro palbu ze zakrytých palebných postavení. Je třeba maximálně využít děl pro přímou střelbu. Tato je vysoce účinná a má malou spotřebu munice, což je vzhledem k obtížnosti zásobování velmi důležité.

Limitujícím faktorem (kromě jiných) při stanovení potřeby hlavní pro nepřímou střelbu na jednotlivých směrech bude možnost přehradné palby na celou šířku přechodu. (směru) před státní hranicí na několika čarách podle terénu a pravděpodobného útoku nepřítele. Toho bychom měli dosáhnout organickým, přiděleným a ostatním dělostřelectvem, které vzhledem k bojové sestavě může působit na ten který směr. Při nedostatku dělostřelectva (velmi často) by palebná možnost neměla klesnout pod možnost současného přehrazení poloviny šířky přechodu. Přehrazení druhé poloviny je třeba řešit přenosem palby (zvyšuje to spotřebu munice na dělo).

Dělostřelectvo bude však používat všechny druhy paleb (daleké, soustředění palby, boj s nepřátelským dělostřelectvem atd.), proto tento způsob propočtu potřeby hlavní nemůže být jediný. V každém případě budeme vycházet ze skutečné situace a ze znalosti předpokládané činnosti nepřítele.

Boj s tanky a obrněnými cíli bude jedním z hlavních úkolů překrytí státní hranice a odrážení hromadného útoku obrněných cílů je jedním z rozhodujících ukazatelů v taktickém měřítku.

V horském a zalesněném terénu je organizace protitankové obrany jednou z nejdůležitějších povinností vševojskových velitelů. Zejména při překrytí státní hranice je třeba plně využít všech jejích prvků — jako jsou rotní opěrné body s protitankovými prostředky, tankové léčky, tanky druhých sledů a záloh, protitankové zálohy, dělostřelectvo rozmístěné na tankových směrech a v neposlední řadě protitankové zátarasy. Celý systém paleb musí v plné míře využívat všech protitankových prostředků ve spojení s protitankovými a přírodními překážkami.

Proto je nutné podrobně zhodnotit terén a stanovit kapacitu tankových směrů na každý přechod zvlášť, pak také stanovit potřebné hustoty protitankových prostředků na těchto směrech.

U nepřítele počítáme, že tanky budou útočit s mezerami 50—100 m mezi jednotlivými tanky a četami. Pak na tankovém směru širokém 2 km může útočit tankový prapor dvěma rotami v prvním a jednou rotou ve druhém sledu. Pak bude taktická hustota tanků 17—27 na 1 km fronty. Tuto hustotu budou zvyšovat další obrněné cíle — jako jsou obrněné transportéry s protitankovými prostředky (PTRS, PTK a bezzákluzové kanóny).

Při stanovení potřebné hustoty protitankových prostředků vycházíme ze zásady, že k zastavení útoku tanků je třeba zničit 50 i více procent tanků a obrněných cílů. Počítáme s tím, že PT prostředky (jako nejúčinnější) zničí z ženižně vybudovaných a nevybudovaných palebných stanovišť počty tanků — viz **tabulku 1**.

**Tabulka 1**

| Druh zbraně | Vybudované stanoviště | Nevybudované stanoviště |
|-------------|-----------------------|-------------------------|
| RPG - 7     | 0,5                   | 0,3                     |
| 82 mm BzK   | 1,0                   | 0,5                     |
| 100 mm PTK  | 1—1,5                 | 0,5                     |
| 100 mm TK   | 1,5—2                 | 0,5                     |
| PTRS        | 3                     | 1,5—2                   |
| 100 mm ShD  | 1,5—2                 | 0,5                     |

Na přístupech ke státní hranici mohou působit ztráty tankům nepřítele údery letectva (bude-li umlčena PVO nepřítele). Kalkulační jednotka je 2 až 3 stíhací bombardovací letouny na zničení jednoho tanku.

Palbou dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení (daleká palebná napadení, přehradné palby, palba na proudy) můžeme způsobit nepříteli do 10—15 % ztrát na tancích (podle počtu čar přehradné palby).

Velmi významnou úlohu budou hrát protitankové zátarasy (minové). Ztráty tanků na minových polích jsou poměrně značné. Ke zničení jednoho tanku je třeba položit 40—60 min.

Použijeme-li všechny způsoby boje s obrněnými cíli, můžeme způsobit nepříteli ztráty na obrněných cílech a tancích až do 20—25 %. Zbytek, tj.

75—80 % obrněných cílů, musí zničit protitankové prostředky dělostřelectva. Proto počítáme, že na hlavním směru nepřátelských tanků musíme dosáhnout 15—20 PT prostředků dělostřelectva a na podružnějších směrech 10—15 PT prostředků dělostřelectva na 1 km fronty.

Při propočtech vycházíme z toho, že z motostřelecké divize je pro přikrytí státní hranice vyčleněna hodnota 1—2 motostřeleckých pluků. Pak počítáme

- na každý motostřelecký prapor prvního sledu jednu baterii o 6 hlavních (minomety nebo houfnice). Není-li tato v organizaci, řešíme posílením. V prvním sledu může být 4—6 msp, tj. 4—6 baterií (24—36 hlavních),

- každý velitel pluku má mít k ovlivnění bojové činnosti na nejdůležitějším směru 1 dělostřelecký oddíl. Celkem tedy 1—2 oddíly — tj. 18 až 36 hlavních,

V rukou velitele divize k ovlivnění nejdůležitějších směrů a k zesílení zejména přehradných paleb na těchto směrech má být 1—2 dělostřelecké oddíly.

Z toho plyne závěr, že při vyčlenění jednoho msp pro přikrytí státní hranice bude třeba 3—4 dělostřelecké oddíly a při vyčlenění dvou msp 5—6 dělostřeleckých oddílů. Toto dělostřelectvo můžeme vydělit z organického dělostřelectva divize nebo počítat s posílením 1—2 do armády.

Dělostřelecké skupiny na stupni pluku tvořit nebudeme. Divizní dělostřeleckou skupinu budeme tvořit jen tehdy, může-li působit ve prospěch obou msp prvního sledu.

Zde chcí podtrhnout zásadu, že i když je pro přikrytí státní hranice přidělena a uskupena jen část dělostřelectva, velitelé a štáby všech stupňů musí zabezpečit možnost včasného použití ostatního dělostřelectva pro případ odražení pronikajícího nepřítele a k zabezpečení zasazení hlavních sil k překonání zabezpečovacího pásma nepřítele v souladu se zámyslem operace.

Při volbě palebných postavení dbáme toho, aby oddíly podřízené motostřeleckým plukům a v přímé podřízenosti náčelníka dělostřelectva divize mohly palebně působit na jednotlivé směry (přechody) a zabezpečily požadovanou potřebu přehradné palby a jiných paleb jak z dočasných, tak hlavních a záložních palebných postavení.

Při uskupení PT prostředků dodržujeme zásadu, aby většina prostředků byla v rotních opěrných bodech a praporečních rajónech obrany. I protitankové prostředky rot PS budou jejich součástí. K zesílení protitankové obrany rot a praporů prvního sledu přidělí velitel pluku většinu tanků od tankového praporu.

Část plukovních PT prostředků bude přidělena praporům a část bude tvořit PTZ pluku. Protitankový útvar divize bude zpravidla tvořit PTZ divize. Vzhledem k horskému a zalesněnému terénu (obrana na široké frontě) a malému počtu výhodných komunikací pro přesun je výhodné mít u msd dvě PTZ. Nebude-li divize posílena (obvykle) PT prostředky, bude výhodné druhou PTZ tvořit z tanků druhého sledu divize.

Poslední variantou (vzhledem k menší možnosti rozvinutí větších protitankových záloh) může být vytvoření dvou PTZ z organického protitankového oddílu. Je sice méně výhodná, ale v podmínkách horského a zalesněného terénu možná.

V každém případě musí velitel divize zplánovat vytváření tankových léček a připravit palebné čáry pro tanky druhých sledů.

Z armádních protitankových prostředků budou zpravidla vytvořeny dvě protitankové zálohy.

Při použití PT záloh v horském a zalesněném terénu bereme v úvahu určité zvláštnosti a to především:

- omezené možnosti rozvinutí na palebných čarách,
- pomalý přesun, malý počet a obtížná sjízdnost komunikací, široké možnosti protivníka v přípravě zátarasů a též nemožnost objížděk,
- vyčkávací prostory přiblížit k plánovaným čarám rozvinutí,
- palebné čáry plánovat na jeden, maximálně dva směry sobě blízké,
- na stupni divize a armády plánovat použití dvou protitankových záloh.

Řešení protitankové obrany je jedním z nejdůležitějších úkolů vševojskových velitelů a proti jí musí věnovat zvláštní pozornost zejména při řešení v konkrétní situaci.

Při překrytí státní hranice hraje důležitou roli čas. Jde zejména o čas potřebný k zaujetí určeného prostoru na hranici. Jednotky a útvary RVD musí

- po vyhlášení bojového poplachu co nejdříve opustit ubytovací místa s potřebným materiálem, technickým vybavením a bojeschopnou technikou,
- rychle se přesunout po určených osách a zaujmout bojové sestavy v určených prostorech, zamířit děla do hlavního směru a učinit všechna opatření k dosažení pohotovosti k palbě (úderu).

Celková doba od vyhlášení bojového poplachu až k přípravě k palbě by neměla přesahovat u baterie dobu 120 minut a u oddílu 150 minut (opuštění ubytovacího prostoru do 40 minut, přesun podle konkrétní vzdálenosti do 60 minut, zaujetí palebných postavení a dosažení bojové pohotovosti u baterie 15 a u oddílu 25 minut).

Protitanková záloha msp se přesunuje zpravidla přímo do prostoru rozmístění, který je vzdálen od předního okraje obranného úseku 10—15 km. Proto může dosáhnout v tomto prostoru pohotovosti za 90—105 minut. Bude-li přecházet přímo na plánovanou čáru rozvinutí mezi prvním a druhým postavením, pak by měla dosáhnout pohotovosti za 105—140 minut.

Jednotlivé časy je třeba propočítat podle konkrétní situace jednotlivých útvarů a jejich vzdálenosti od státní hranice. Po reálných propočtech můžeme dojít k závěru, že část jednotek (útvarů) dělostřelectva bude schopna zahájit bojovou činnost za 2 hodiny po vyhlášení bojového poplachu, což je velmi důležité zejména pro případ nenadálého napadení nepřitelem. Uvedené normy se samozřejmě budou měnit v zimních podmínkách. Podstatně může ovlivnit vyvážení RVD činnost nepřitele a to činnost jeho letectva, výsadků a diverzních skupin.

Někdy může dojít i k tomu, že útvary nebudou moci zaujmout plánované prostory bojových sestav. V takové situaci budou jednotky zaujímat bojovou sestavu v neplánovaných prostorech z chodu buď podle nařízení starších náčelníků, nebo často budou tuto situaci řešit sami velitelé těchto jednotek.

### **Vedení bojové činnosti RVD při překrytí státní hranice**

Pro vedení bojové činnosti bude nejhorší případ překvapivého útoku nepřitele. V podstatě může dojít k současnému vyhlášení bojového poplachu jak u nepřitele, tak u našich jednotek.

Dospěli jsme k závěru, že část jednotek (útvarů) dělostřelectva i jeho průzkumných jednotek je schopna zahájit bojovou činnost za 2—3 hodiny



po vyhlášení bojového poplachu. V této době zpravidla nebudou ještě zaujata velitelská stanoviště dělostřeleckého pluku, štábu divize a armády. Proto v této situaci zahájí bojovou činnost dělostřelectva nejnižší velitelé a to velitelé baterií (oddílů). Palby budou vést na základě získaných zpráv od vlastních průzkumných prostředků, vlastního pozorování, na základě požadavků velitelů rot a praporů a často i podle požadavků velitelů rot PS. Se zahájením bojové činnosti přecházejí na rádiové spojení v síti velení a řízení palby.

Postupně budou narůstat průzkumné prostředky jak od dělostřeleckého pluku, tak od divize. Velitelská stanoviště budou obsazována a začnou velet. Postupně dosáhnou pohotovosti k palbě oddíly dělostřeleckého pluku, popř. přiděleného dělostřelectva armády. Značně se zvýší kapacita získávání zpráv i z větší hloubky, zvláště při vhodném použití vrtulníků pro dělostřelectvo. Na základě těchto zpráv budou moci zahájit palbu na taktické prostředky jaderného napadení, minometné a dělostřelecké baterie. Daleká palebná napadení provede nejméně jeden oddíl, jednou dávkou s vějířem 0-02 a spotřebou 240 střel pro 122mm houfnici. Přehradné palby půjdou před státní hranici.

Přímá střelba, která ponese hlavní tíhu boje s obrněnými cíli, bude zahajovat palbu na rozkaz velitelů rot a praporů na jednotlivých přechodech.

Po zaujetí velitelského stanoviště a převzetí velení získává náčelník dělostřelectva divize postupně přehled o situaci nepřítelů a vlastních jednotkách. Podklady k řízení palby v tomto období získává od vrtulníků, radiolokátorů i zvukoměrného průzkumu a také ze zpráv od zpravodajského náčelníka divize.

Po zhodnocení situace a rozboru zpráv předkládá veliteli divize návrh na použití dělostřelectva, ve kterém zpravidla řeší tyto zásadní otázky:

- umlčování a ničení ZHN taktického dosahu a dělostřelectva,
- palebné úkoly dělostřelectva ve prospěch motostřeleckých pluků,
- navrhuje cíle (objekty), které je výhodné ničit údery letectva,
- zasazování PTZ divize k přehrazení hlavního směru útoku tanků a obrněných cílů nepřítelů,
- vyžádání případného zásahu PTZ armády,
- použití baterie PTRS pluku 2. sledu na nejvzdálenější směr pro přesun vrtulníků,
- postupné přemisťování dělostřelectva a dělostřelecké zabezpečení plánovaných protiztečí.

Podle rozhodnutí velitele divize zpracuje krátká bojová nařízení zpravidla formou povelů pro podřízené dělostřelecké jednotky (útvary).

Další činnost náčelníka dělostřelectva divize (armády) a jeho štábu ovlivní celková situace, která může přerůst v zabezpečení obranného nebo útočného boje hlavních sil divize (armády).

### **Činnost raketových útvarů a svazků při překrytí státní hranice**

Činnost těchto útvarů a svazků není součástí bojové činnosti vojsk vyčleňených pro překrytí státní hranice. Raketové útvary a svazky využívají této doby k přípravě prvního jaderného úderu, aby jej mohly zahájit v co nejkratší době.

Topografické, povětrnostní a ženíjní jednotky těchto útvarů a svazků po dosažení pohotovosti v prostorech soustředění odjíždějí do určených pro-

storů bojového rozmístění. Zde po rekognoskaci kontrolují rozměření a zahajují ženijní práce.

Ostatní jednotky po raketové technické přípravě dosahují pohotovosti v určených prostorech bojového rozmístění. Všechna tato opatření probíhají s maximálním utajením a dodržováním všech zásad zabezpečení bojové činnosti.

U oddílů taktických raket, které mají své prostory bojového rozmístění v zabezpečovacím pásmu (do vzdálenosti 15—20 km od státní hranice), je výhodné, aby v zaujatých prostorech soustředění učinily raketovou technickou přípravu a prostory bojového rozmístění zaujímaly na základě vzniklé situace tak, aby v nich byly co nejkratší dobu před zahájením prvního jaderného úderu. Tím dosáhneme, že budou minimální dobu pod dostřelem dělostřelectva a ZHN taktického dosahu nepřítel.

Po dosažení pohotovosti v prostorech bojového rozmístění jsou jednotlivé baterie podle konkrétní situace na základě rozhodnutí velitele frontu uváděny do potřebných stupňů pohotovosti k uskutečnění prvního jaderného úderu.

**Na závěr** chci podtrhnout, že překrytí státní hranice má i internacionální význam, poněvadž jde o hranici tábora socialismu. Své důležité místo a úlohu v něm má i RVD. Plánování bojové činnosti musí proto vycházet z trvalé a vysoké bojové pohotovosti RVD v komplexu, kterou zabezpečují svou každodenní prací velitelé, štáby a vojska již v míru.

V každodenní práci velitelů je třeba prosadit rovněž i výchovné aspekty, které vyplývají z internacionálního poslání armád států Varšavské smlouvy a jejich prvořadě povinnosti v obraně socialistického tábora.